KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 8.7.2009
KOM(2009) 329 endelig

GRØNBOG

Flere unge i læringsmobilitet

GRØNBOG

Flere unge i læringsmobilitet

INDLEDNING

Læringsmobilitetens stigende betydning

Læringsmobilitet, dvs. mobilitet på tværs af grænserne med henblik på erhvervelse af nye kvalifikationer, er en af de grundlæggende måder, hvorpå personer, især unge mennesker, kan udvikle sig personligt og ruste sig til livet som erhvervsaktiv[1]. Undersøgelser bekræfter, at læringsmobilitet øger værdien af den menneskelige kapital, eftersom de studerende får ny viden og tilegner sig nye sprogkundskaber og interkulturelle kompetencer. Hertil kommer, at disse ekstra færdigheder både anerkendes og værdsættes af arbejdsgiverne[2]. Europæere, som er mobile, mens de er unge og under uddannelse, viser sig ofte at være mere mobile som erhvervsaktive senere i livet. Læringsmobilitet har haft stor betydning for, at de almene og erhvervsfaglige uddannelsessystemer er blevet mere åbne, mere europæiske og internationale, og at de er blevet mere effektive og lettere tilgængelige[3]. Læringsmobilitet er medvirkende til, at der kan opbygges et vidensintensivt samfund, og kan således også styrke Europas konkurrenceevne og bidrage til virkeliggørelsen af målene i Lissabonstrategien for vækst og beskæftigelse.

På baggrund af den aktuelle internationale finanskrise har Kommissionen understreget, at investering i uddannelse er af afgørende betydning. Den har også betonet, at selv om det under sådanne omstændigheder kan være fristende at omdirigere ressourcerne væk fra sådanne aktiviteter, er det netop i økonomiske trængselstider, at investeringer i viden og kvalifikationer skal sikres[4]. Læringsmobilitet bør derfor indgå som led i en fornyet indsats, der skal give Europa de nødvendige færdigheder og kompetencer til at innovere og konkurrere på internationalt plan. Mobilitet kan også bidrage til at løse det immobilitetsparadoks, der selv i den nuværende alvorlige krise kommer til udtryk ved, at der i nogle lande og sektorer er mangel på kvalificeret arbejdskraft.

---

1 Denne grønbog omhandler ikke mobilitet på arbejdsmarkedet, men fokuserer alene på mobilitet i læringsøjemed.

2 F.eks. viser en undersøgelse, at 54 % af tidligere Erasmusstuderende mener, at deres udlandsophold var dem til hjælp, da de skulle finde deres første job. Se Friedhelm Maiworm og Ulrich Teichler: Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students, 2004; annual surveys of the Erasmus Student Network; Final Evaluation of the Community Programmes Socrates II, Leonardo da Vinci II and eLearning; Analysis of the Effects of Leonardo da Vinci Mobility Measures on Young Trainees, Employees and the influence of socio-economic factors, 2007.

3 Inden for videregående uddannelse har læringsmobilitet vist sig at have en positiv effekt på alle planer, jf. undersøgelsen "The impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation", december 2008: http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf. Se også midtvejsevalueringen af Erasmus Mundus, CSES juni 2007: http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.
På forskningsområdet er Marie Curie-aktionerne med til at øge mobiliteten blandt forskere og bidrager dermed til en passende cirkulation af videnskabeligt talent, ikke alene i Europa, men i hele verden.

4 En europæisk økonomisk genopretningsplan (KOM(2008) 800 endelig af 26.11.2008).

Læringsmobilitet har andre positive træk. Således kan læringsmobilitet f.eks. bidrage til at bekæmpe den risiko for isolationisme, protektionisme og fremmedhad, der opstår i økonomiske krisetider. Den kan medvirke til at give de unge en klarere fornemmelse at være borgere i Europa, altså en stærkere europæisk identitet. Den sætter også ekstra fart i videnscirkulationen, som er et centralt element i Europas vidensbaserede fremtid.

Læringsmobilitet bør ikke som nu være en undtagelse, men snarere en naturlig del af det at være europæer og en chance for alle unge i Europa. Derved kan den komme til at spille en vigtig rolle for at sikre EU's fremtidige konkurrenceevne og sammenhængskraft.

Hvorfor er der behov for en grønbog?

Læringsmobiliteten, og hvordan den kan bidrage til de europæiske strategier for læring og kvalifikationer, har været genstand for mange overvejelser i nyere tid. 20-års-dagen for Erasmusprogrammet i 2007 gav anledning til mange debatter om fordelene ved mobilitet i videregående uddannelse og behovet for at udvide mobilitet til andre områder. Rådet konkluderede, at mobilitet er af stor betydning, navnlig inden for videregående uddannelse[5]. Europa-Kommissionen opfordrede i sin Lissabonrapport fra december 2007 til, at mobilitet, som det er tilfældet i Erasmusprogrammet, skal blive en fast bestanddel af en universitetsuddannelse[6].

I januar 2008 oprettede Kommissionen et ekspertforum på højt plan vedrørende mobilitet for at undersøge, hvorledes mobiliteten kan øges, ikke kun inden for universitetssektoren, men også mere generelt blandt unge. Forummet forelagde sin rapport i juni 2008 og opfordrede heri til, at læringsmobilitet skulle blive reglen snarere end undtagelsen for Europas unge[7].I juli 2008 bekræftede Kommissionen i meddelelsen "Den nye sociale dagsorden: Muligheder, adgang og solidaritet i det 21. århundredes Europa"[8], at den ville arbejde videre med at udvikle en "femte frihed" ved at fjerne hindringer for fri bevægelighed for viden og fremme mobiliteten for særlige grupper såsom unge. Den meddelte, at den havde planlagt at udsende en grønbog om unges mobilitet i 2009.

Rådet konkluderede i november 2008, at "alle unge bør have mulighed for at deltage i en eller anden form for mobilitet, enten under deres studier eller erhvervsuddannelse, i form af et praktikophold eller i forbindelse med volontørarbejde". Den opfordrede medlemsstaterne og især Europa-Kommissionen til at udvikle begrebet mobilitet for alle unge som led i deres studier eller erhvervsuddannelse yderligere, i form af et praktikophold eller i forbindelse med volontørarbejde[9].

Endelig indeholder Leuvenkommunikéet, der blev vedtaget den 29. april 2009 af ministrene med ansvar for videregående uddannelse i de lande, der deltager i Bolognaprocessen, en

---

5 Rådets resolution af 23. november 2007 om modernisering af universiteterne med henblik på Europas konkurrenceevne i en global vidensøkonomi.

6 Strategisk rapport om den fornyede Lissabonstrategi for vækst og beskæftigelse: Igangsætning af den nye cyklus (2008-2010) (KOM(2007) 803 endelig).

7 Rapport fra Forummet på Højt Plan vedrørende Mobilitet, juni 2008: http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf.

8 KOM(2008) 412.

9 Konklusioner vedtaget af Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer om unges mobilitet af 20. og 21. november 2008 (EUT C 320 af 16.12.2008): http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf.

bestemmelse om, at i 2020 skal mindst 20 % af alle, der tager en videregående uddannelse i Europa, have gennemført et uddannelsesophold i udlandet[10].

I Kommissionens meddelelse om beskæftigelse fra juni 2009 var fremme af mobilitet anført som et af de vigtigste elementer i indsatsen for at overvinde den aktuelle recession og fremme jobskabelsen. Navnlig blev det understreget, at mobilitet kan ses som en chance for unge arbejdsløse til at forbedre deres kvalifikationer[11].

Kort sagt har man gjort sig mange overvejelser både i politiske kredse og blandt eksperter om de positive virkninger af læringsmobilitet, og om hvordan denne mobilitet kan øges. Der er udbredt enighed om at udvide mobilitetsmulighederne og gøre dem mere tilgængelige for unge mennesker generelt. Der er nu behov for at bygge videre på denne enighed og fastlægge strategier for virkeliggørelsen af disse ambitioner. Formålet med denne grønbog er at inddrage interesserede parter og offentligheden i debatten og høre deres synspunkter om, hvordan man bedst kan øge de unges muligheder for at få en mobilitetserfaring.

Hvilken form for mobilitet?

Denne grønbogs sigte er bredt: Den retter sig mod alle unge mennesker i alle mulige forskellige læringssituationer, dvs. i skolen, på de højere læreanstalters bachelor-, kandidat- og ph.d.-niveau, i praktikophold, under lærlingeuddannelse, i forbindelse med ungdomsudvekslinger, frivilligt arbejde eller erhvervsuddannelse og i eller uden for EU. Den ser læringsmobilitet som relevant inden for alle fag og områder såsom kultur, videnskab, teknologi, kunst, sport og også for unge iværksættere. Den lægger op til at udforske, hvordan eksisterende og nye mekanismer og instrumenter kan udnyttes bedre til at fremme mobiliteten blandt unge, og hvordan de offentlige myndigheder på forskellige niveauer – EU, nationale, regionale og lokale myndigheder – og andre berørte parter – erhvervslivet, civilsamfundet, private – kan inddrages.

Blandt grønbogens formål kan fremhæves følgende:

- Den tilstræber at fremme *organiseret læringsmobilitet*. Dette indebærer, at mobilitet skal knyttes sammen med særlige læringsresultater og føre til erhvervelse af kvalifikationer, meritter og/eller erhvervserfaring. Også frivilligt arbejde og ikkeformel læring kan inddrages – begge dele kan være effektive måder at nå unge på, som ellers risikerer at falde uden for læringsmobilitetsprogrammerne – forudsat at aktiviteterne valideres. Ud over EU-programmernes mobilitetsaktioner beskæftiger grønbogen sig også med andre former for læringsmobilitetstiltag, der iværksættes med støtte fra medlemsstaterne eller på privat initiativ.

- Den beskæftiger sig først og fremmest med mobilitet mellem de lande, der aktuelt deltager i EU-programmerne, og efterkommer dermed Rådets ønske, som det fremgår af konklusionerne fra november 2008, men forsøger samtidig at udvikle udvekslinger med resten af verden. Fokus er på grænseoverskridende mobilitet ud fra den betragtning, at et ophold i et andet land sandsynligvis vil være en mere udfordrende og berigende oplevelse og dermed et passende fokus for en EU-undersøgelse af denne art.

---

10 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiqué_April_2009.pdf.

11 Kommissionens meddelelse "Den fælles forpligtelse til at løfte beskæftigelsen" (KOM(2009) 257).

- Den fremmer ikke kun grænseoverskridende mobilitet mellem *samme type* (skoler, højere læreanstalter, virksomheder osv.). Den beskæftiger sig også med mobilitet mellem *forskellige sektorer* som f.eks. fra uddannelsesinstitution til erhvervsliv og vice versa, fra uddannelse til frivilligt arbejde, fra erhvervsuddannelse til akademisk uddannelse, fra offentlige forskningscentre til private virksomheder.

- Den fokuserer på *fysisk mobilitet*, samtidig med at den *anerkender* værdien af *virtuel mobilitet* – brugen af ikt til e-venskaber og udveksling af erfaringer mellem unge i læringsmiljøer – både som middel til at forberede, uddybe værdien af og følge op på fysisk mobilitet og som en alternativ mulighed, der gør det muligt at udnytte i det mindste nogle af fordelene ved den fysiske mobilitet. Virtuel mobilitet, som f.eks. under Comenius eTwinningprogrammet eller via sociale netværk, har ikke mindst sin berettigelse i skolerne, hvor den giver de unge mennesker mulighed for at skabe sig nye kontakter og få indsigt i fremmede kulturer.

- Den koncentrerer sig om unges mobilitet, hvilket ikke betyder, at læringsmobilitet ikke er vigtig for alle aldersklasser. Grundsynet er det samme som i livslang læring, og der er derfor ingen aldersgrænse, men hovedmålgruppen er de 16-35-årige.

Hvor står vi?

EU har en lang tradition for at støtte læringsmobilitet gennem forskellige programmer og initiativer, navnlig programmet for livslang læring 2007-2013, omfattende en bred vifte af områder[12]. Strukturfondene støtter også læringsmobilitet. Mobilitet og udvekslinger af personale og studerende ved højere læreanstalter mellem europæiske læreanstalter og læreanstalter uden for Europa støttes af programmerne Erasmus Mundus og Tempus.

Desuden har Europa-Kommissionen bidraget til udviklingen af en række instrumenter, der fremmer mobilitet, såsom Europass, det europæiske meritoverførsels- og meritakkumuleringssystem (ECTS-systemet for videregående uddannelse), tillægget til eksamensbevis, den europæiske referenceramme for kvalifikationer for livslang læring, det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET), ungdomspasset, Euraxess, studentervisumdirektivet[13] og forskervisumpakken[14].

Samlet set når de aktuelle mobilitetsprogrammer, -instrumenter og –initiativer ud til den europæiske ungdom i alle dens forskellige lag. Alligevel er mobilitet mere undtagelsen end reglen, og nogle grupper har lettere ved at få adgang til mobilitet, f.eks. studerende, end andre,

---

12 Der er tale om følgende områder: videregående uddannelse (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) for studerende, ph.d.-studerende og personale; videregående uddannelse og forskning (Marie Curie, mobilitet inden for ekspertisenet og teknologiplatforme); fra videregående uddannelse til erhvervsliv (udstationeringer som led i Erasmus og Marie Curie); erhvervsuddannelse og lærlingeuddannelse (Leonardo); ungdomsuddannelser (Comenius); voksenuddannelse og frivilligt arbejde for seniorer (Grundtvig); kulturområdet (kulturprogrammet); udvekslinger af unge og frivilligt arbejde (programmet Aktive Unge); frivilligt arbejde (den europæiske volontørtjeneste under programmet Aktive Unge); civilsamfundet (programmet Europa for Borgerne) og forberedelsesforanstaltningen Erasmus for unge iværksættere.

13 Rådets direktiv 2004/114/EF af 13. december 2004 om betingelserne for tredjelandsstatsborgeres indrejse og ophold med henblik på studier, elevudveksling, ulønnet erhvervsuddannelse eller volontørtjeneste.

14 Rådets direktiv 2005/71/EF af 12. oktober 2005 om en særlig indrejseprocedure for tredjelandsstatsborgere med henblik på videnskabelig forskning ("forskervisum").

herunder erhvervspraktikanter og lærlinge, der stadig er konfronteret med mange praktiske problemer. I 2006 kunne cirka 310 000 unge deltage i mobilitet gennem de europæiske programmer. Det er kun 0,3 % af alle i aldersgruppen 16-29 i EU. Det fremgår med tydelighed, at der kan gøres mere på dette område.

Grønbogens opbygning

Grønbogen består af tre dele. Del 1 omhandler spørgsmål i forbindelse med forberedelsen af en mobilitetsperiode, dvs. information, motivation, sprogundervisning osv. Del 2 vedrører det faktiske ophold i udlandet (herunder spørgsmål om logi og vejleder) og opfølgende foranstaltninger efter mobilitetsperioden, såsom validering og anerkendelse af aktiviteten. Del 3 indeholder forslag til et nyt partnerskab om unges mobilitet.

1. FORBEREDELSE AF ET LÆRINGSMOBILITETSOPHOLD

Omhyggelige forberedelser er afgørende for, at læringsmobiliteten bliver en succes, og ethvert projekt eller program bør derfor forberedes grundigt. Unge mennesker, der undersøger mulighederne for mobilitet, har brug for at kunne finde informationer om de forskellige muligheder, der findes, og om finansiering og at få vejledning i forbindelse med deres valg og råd om praktiske spørgsmål.

1.1. Information og vejledning

De unge kan træffe forberedelser til deres udlandsophold på internettet og ved hjælp af andre elektroniske informations- og kommunikationsmedier. De kan lære sproget, informere sig om værtslandet og dets kultur og om deres kommende værtsinstitution, tage direkte kontakt osv. Der er et væld af informationer og råd om mobilitetsrelaterede emner. De kan inddeles i tre hovedgrupper:

– **Muligheder for støtte**: EU's programmer til støtte for mobilitet, hvoraf mange henhører under programmet for livslang læring eller programmet Aktive Unge, er allerede blevet nævnt. Kommissionens initiativer suppleres af talrige initiativer på nationalt og regionalt plan, herunder programmer, der gennemføres af virksomheder, fonde osv.

– **Læringsmuligheder for unge (programmer for almen og erhvervsfaglig uddannelse)**: Kommissionen har åbnet en række informationsportaler såsom Ploteus – portalen om europæiske læringsmuligheder[15], ungdomsportalen[16], Study in Europe[17], Euraxess – Researchers in motion[18], Marie Curie-webstedet med alle Marie Curie-aktioner[19], Dit

15 http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=da.
16 http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=da.
17 http://www.study-in-europe.org/.
18 http://ec.europa.eu/euraxess.
19 http://ec.europa.eu/mariecurieactions/.

Europa[20], Euroguidance[21], Eures[22] og Eurodesk[23], Erasmus for unge iværksættere[24] og EU-støtte til uddannelse og mobilitet for små og mellemstore virksomheder[25].

– **Praktisk vejledning** om logi, støttemuligheder, leveomkostninger, juridiske aspekter såsom visumregler, arbejdstilladelse, forsikring osv.

Disse informationer henvender sig ikke kun til enkeltpersoner, men også til institutioner og foreninger, der tilrettelægger mobilitetsophold for unge som led i kursusforløb, studier, volontørprojekter osv.

De nuværende informationstiltag er nyttige, men det er åbenbart, at de eksisterende instrumenter og programmer ikke er tilstrækkeligt kendte, og at der generelt er en manglende indsigt i, hvilke mobilitetsmuligheder de unge har, og hvilke støttemuligheder der findes. Der er behov for at opdatere informationerne og gøre dem lettere tilgængelige. Dette er blevet understreget igen og igen, senest af Rådet i november 2008. De unge mangler ofte kendskab til de muligheder, der foreligger. Dette gælder studerende og forskere, men i endnu højere grad skoleelever og unge, der er under erhvervsuddannelse, under lærlingeuddannelse, i volontørtjeneste osv.

God praksis: Study in Germany

Webstedet study-in-germany.de er en kvikskranke på otte sprog, der informerer om uddannelsesmuligheder og stipendier i Tyskland. Der er ligeledes relevante oplysninger om generelle levevilkår såsom logi, mad og sport.
www.study-in-germany.de

Euronaver

Euronaver.net er et europæisk net til fremme af grænseoverskridende mobilitet inden for erhvervsuddannelse. Det giver adgang til en europæisk ekspertiseplatform og til udveksling af god praksis vedrørende mobilitet. Det fokuserer på behovet for lærlingeuddannelser og erhvervsfaglige grunduddannelser inden for håndværksfagene og i små og mellemstore virksomheder. Det henvender sig primært til erhvervsorganisationer, udbydere af erhvervsuddannelse, formidlende organisationer og virksomheder.
www.euronaver.net

Hvordan forbedres adgangen til information og vejledning om mobilitet?

Giv eksempler på god praksis, bl.a. passende redskaber og metoder til at gøre sådanne informationer tilgængelige.

1.2. Promovering og motivation

Der er enighed blandt mange beslutningstagere om, at læringsmobilitet er godt for de unge. Men måske er de unge ikke selv helt klar over fordelene ved læringsmobilitet.

---

20 http://ec.europa.eu/youreurope/index_da.html.
21 http://www.euroguidance.net/.
22 http://ec.europa.eu/eures.
23 http://www.eurodesk.org.
24 http://www.erasmus-entrepreneurs.eu.
25 http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm.

Der kan være mange forhold, der afholder unge fra så meget som at overveje et udlandsophold: tidspres for at afslutte deres uddannelse, arbejde, utilstrækkelige økonomiske midler, utilstrækkelige sprogkundskaber og manglende viden om andre kulturer samt en generel modvilje mod at forlade andedammen. De unge ville være mere åbne over for mobilitet, hvis de fik fordelene ved læringsmobilitet bedre forklaret. Især lærere, ungdomsarbejdere og ledere har en vigtig rolle at spille, når det drejer sig om at promovere mobilitet og tilskynde de unge til at tage et udlandsophold, og ved at foregå med et godt eksempel og anerkende merværdien af læringsmobilitet i deres aktiviteter. Et andet spørgsmål er, hvordan man øger motivationen blandt dem, der er værter for mobilitetsdeltagere, herunder unge iværksættere og lærlinge.

De unge skal også kunne stole på, at de får et positivt udbytte af deres mobilitetsperiode. Et afgørende punkt er, hvilken anerkendelse de kan forvente for deres udlandsophold. Vil deres meritter blive formelt anerkendt gennem ECTS, ECVET eller tilsvarende meritsystemer? Vil de nyerhvervede kvalifikationer blive behørigt registreret, f.eks. i Europasstillægget til eksamensbevis, i selve Europass eller i ungdomspasset? Undersøgelser har vist, at på trods af mangeårige ordninger, har studerende, som har gennemført læringsmobilitetsperioder, alt for ofte vanskeligt ved at opnå den anerkendelse, de havde regnet med. Det er meget uheldigt for dem, der er direkte berørt, og det vil utvivlsomt også lægge en mere generel dæmper på entusiasmen for læringsmobilitetsarrangementer. Anerkendelse behandles under punkt 2.2.

En idé kunne være at opfordre europæiske netværk af regioner, virksomheder eller institutioner, europæiske erhvervs- og studenterorganisationer og andre relevante netværk til at gøre en aktiv indsats for at promovere mobilitet blandt unge og styrke de lokale og regionale myndigheders rolle i forbindelse med promovering af og støtte til mobilitet. De unge bør informeres om, hvordan et mobilitetsophold kan gavne dem med hensyn til personlig udvikling, beskæftigelsesegnethed, interkulturelle kompetencer og sprogkundskaber. Bestræbelserne for at motivere de unge bør skræddersyes i forhold til de meget forskellige former for udbytte og udfordringer, der gælder for de forskellige grupper, der rangerer lige fra skoleelever til unge iværksættere.

Hvad kan der gøres for at promovere læringsmobilitet og motivere de unge til at blive mere mobile? Hvordan gøres dette med størst mulig effekt? Giv konkrete eksempler på god praksis på dette område.

Hvad er de største hindringer for de unges motivation for at være mobile?

1.3. Sprog og kultur

Nogle af de helt centrale kompetencer, man tilegner sig gennem læringsmobilitet, er sprogkundskaber og interkulturelle færdigheder. At bo, studere og arbejde i et fremmed land er en lejlighed til at fordybe sig fuldstændigt i det fremmede lands sprog og kultur. Kendskab til fremmedsprog og interkulturelle kompetencer giver den enkelte bedre muligheder på arbejdsmarkedet, opgraderer den europæiske arbejdsstyrkes kvalifikationer og er samtidig væsentlige træk i en ægte europæers identitet. Et vigtigt instrument er Barcelonamålet, der blev fastsat af Det Europæiske Råd i 2002, og som foreskriver, at børn bør undervises i mindst to fremmedsprog fra en tidlig alder. Hvordan det går med at virkeliggøre dette mål og

sammenhængen mellem sprogkundskaber og læringsmobilitet er blevet undersøgt i den strategiske meddelelse om flersprogethed fra 2008[26].

Den forbedrede sprogundervisning har muliggjort mobilitet, der ellers ville have været umulig. Fremskridtene på dette område er imidlertid meget uensartede, og for bestemte grupper af unge er sprog stadig en alvorlig hindring, f.eks. inden for erhvervsfaglig uddannelse. Desuden er Europas sproglige mangfoldighed en væsentlig rigdom, og det er vigtigt, at også lande med mindre udbredte sprog promoveres som mobilitetsdestinationer.

God praksis: Glossomuseer

Glossomuseerne tilskynder til, at flere lærer sprog, og styrker den sproglige mangfoldighed i Europa. Glossomuseerne er blevet til i et interaktivt partnerskab mellem 12 organisationer fra Danmark, Frankrig, Grækenland, Italien, Portugal, Spanien og Tyskland. Projektets hovedmål er at præsentere skoleelever for nogle af de officielle EU-sprogs kulturelle særpræg – især de sprog, der er mindre udbredt, og som der kun i begrænset omfang undervises i – og samtidig motivere dem til at lære et andet sprog. Projektet tilskynder også de unge til at lære sprog hele livet igennem og til at gå på opdagelse i den fælles europæiske kulturarv.

www.ecose.org

Hvordan fjerner man bedst de sproglige og kulturelle barrierer for mobilitet?

Giv eksempler på god praksis.

1.4. Retlige spørgsmål

Et vigtigt aspekt i forberedelsesfasen er de mobile unges juridiske status i værtslandet. Udvidelsen af EU har i stort omfang øget den geografiske aktionsradius for unge mobilitetsinteresserede. Der er dog stadig mange hindringer af administrativ og lovgivningsmæssig karakter. Den juridiske status for en person, der studerer eller udstationeres på en arbejdsplads i udlandet, burde under normale omstændigheder være rimelig klar, men det er ikke tilfældet, når det drejer sig om unge mennesker, der ikke lige passer ind i en af ovennævnte kategorier (f.eks. unge selvstændigt erhvervsdrivende såsom kunstnere, designere eller iværksættere, som deltager i læringsmobilitet).

Nogle lande har lovbestemmelser, der kan være til hinder for mobiliteten, navnlig for elever på skolernes ældste klassetrin og på ungdomsuddannelserne og for unge under erhvervsuddannelse. Det ville være nyttigt, hvis der fandtes sikre rammebestemmelser for mindreåriges mobilitet. Med en europæisk vedtægt for praktikanter ville man kunne løse de problemer, der er forbundet med unges erhvervspraktik i udlandet som følge af de meget forskellige bestemmelser, der gælder for erhvervspraktik, f.eks. vedrørende løn eller ansættelseskontrakter. I universitetssektoren er der et særligt problem for så vidt angår ph.d.-studerende/unge forskere, hvis status kan være enten studerende/stipendiat eller ansat. Manglen på en entydig status har betydning for deres sociale sikring, hvilket kan afholde dem fra at søge mobilitet[27].

---

26 Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse (KOM(2008) 566 endelig).

27 Se også Kommissionens meddelelse om "Bedre karrieremuligheder og øget mobilitet: et europæisk partnerskab for forskere" (KOM(2008) 317).

Hvad er de væsentligste hindringer for mobilitet, De er stødt på? Giv konkrete eksempler.

Kan De give eksempler på god praksis med hensyn til at fjerne juridiske hindringer for mobilitet?

1.5. Overførsel af studiestøtte og lån til udlandet

Et udlandsophold kræver også økonomiske forberedelser. Ud over studiestøtte og stipendier kan sociale ydelser og lån fra hjemlandet være vigtige kilder til finansiering af et udlandsophold. I mange tilfælde er der bestemmelser om, at disse og andre direkte eller indirekte ydelser ikke må overføres til udlandet, i nogle tilfælde i strid med EU-lovgivningen, hvilket afholder de unge fra at rejse udenlands. F.eks. er der inden for videregående uddannelse meget få lande, der tillader uindskrænket overførsel af studiestøtte og lån, og fire medlemsstater tillader ingen overførsler overhovedet[28].

EF-Domstolen fastslog i en dom fra 1990, at børn af indvandrede arbejdstagere, som vælger at studere i en medlemsstat uden for værtslandet, har ret til samme ydelser, som de ville have haft ret til i værtslandet[29]. I en afgørelse fra 2007[30] udvidede Domstolen denne praksis til at omfatte andre end indvandrede arbejdstageres familiemedlemmer og udtalte, at såfremt en medlemsstat yder studiestøtte til sine statsborgere, og disse ønsker at gennemføre deres studier i en anden medlemsstat, kan hjemlandet ikke kræve, at studierne i udlandet er en fortsættelse af en uddannelse, de pågældende har fulgt i oprindelsesmedlemsstaten. Kommissionen vil fortsætte med at indbringe medlemsstater, der handler i strid med EU-lovgivningen på dette område, for Domstolen.

Til orientering: Dom af 23. oktober 2007, forenede sager C-11/06, Rhiannon Morgan mod Bezirksregierung Köln, og C-12/06,

Iris Bucher mod Landrat des Kreises Düren

EF-Domstolen fastslog, at selv om det er medlemsstaterne, der har kompetencen for så vidt angår undervisningsindholdet og opbygningen af deres respektive uddannelsessystemer, skal medlemsstaterne ikke desto mindre udøve denne kompetence under overholdelse af fællesskabsretten og herunder specielt EF-traktatens bestemmelser i artikel 18 om borgernes ret til frit at færdes og opholde sig på medlemsstaternes område. I overensstemmelse hermed skal en medlemsstat, når den fastsætter en ordning for uddannelsesstøtte, der gør det muligt for studerende at modtage sådan støtte, når de studerer i en anden medlemsstat, drage omsorg for, at de nærmere bestemmelser om tildeling af støtten ikke skaber en ubegrundet hindring for nævnte ret til fri bevægelighed.

Medlemsstaterne er generelt opmærksomme på fællesskabsretten på dette område, og overtrædelser er undtagelser snarere end reglen. Alligevel mener Kommissionen, at det kunne være nyttigt at udstede en vejledning til de offentlige myndigheder og berørte parter i medlemsstaterne med angivelse af de vigtigste virkninger af EF-Domstolens hidtidige praksis. En sådan vejledning kunne omfatte spørgsmål såsom adgang til uddannelsesinstitutioner,

---

28 Se Eurydicerapporten om videregående uddannelse 2009 om Bolognaprocessens forløb.

29 Sag C-308/89, di Leo, Sml. 1990 I, s. 4185.

30 Forenede sager C-11/06, Morgan, og C-12/06, Bucher, Sml. 2007 I, s. 9161.

anerkendelse af eksamensbeviser, studerendes mulighed for at overføre studiestøtte og andre rettigheder, de har i værts- eller oprindelseslandet.

Hvilke former for hindringer er De stødt på med hensyn til overførsel af studiestøtte og lån og adgang til ydelser? Giv konkrete eksempler.

1.6. Mobilitet til og fra Den Europæiske Union

At fremme mobiliteten blandt unge europæere og tiltrække andre unge til Europa fra tredjelande er vigtigt for EU's fremtidige konkurrenceevne. Udstedelse af visa har været en stor hindring for de studerende i Erasmus Mundus-programmets første fase[31]. I henhold til direktiv 2004/114/EF (studenterdirektivet)[32] skal EU-medlemsstaterne lette indrejseproceduren for studerende, bl.a. ved at udstede de nødvendige visa i god tid. Direktivet indeholder også bestemmelser, hvorefter tredjelandestatsborgere har ret til at studere i forskellige EU-medlemsstater. Direktivet er blevet gennemført i national ret af næsten alle EU-lande, og tredjelandestuderende kan påberåbe sig bestemmelserne i direktivet, hvis de kommer ud for, at udstedelsen af deres visa eller opholdstilladelse forsinkes i længere tid.

Også andre grupper oplever særlige hindringer – især visaproblemer – i forbindelse med mobilitet uden for EU; det gælder f.eks. deltagere i EU's volontørprogrammer, elevudvekslinger eller ulønnet erhvervsuddannelse. EU-medlemsstaterne bør derfor vælge også at anvende studenterdirektivet (2004/114/EF) på denne gruppe. Kommissionen vil evaluere anvendelsen af dette direktiv i medlemsstaterne i løbet af 2010 og udarbejder en rapport.

Rådets direktiv 2005/71/EF[33] indeholder bestemmelser om en særlig opholdstilladelse til udenlandske forskere, uafhængigt af deres kontraktlige status (ansat, selvstændig, stipendiat). I henhold til direktivet kan der hurtigt udstedes en opholdstilladelse på grundlag af en helt almindelig kontrakt ("værtsaftale") med en godkendt offentlig eller privat forskningsorganisation, der indeholder oplysninger om forskerens videnskabelige kvalifikationer, økonomiske forhold og sundhedsforsikring. Denne ordning har adskillige fordele, da behovet for arbejdstilladelse bortfalder, det bliver lettere at holde sammen på familien, indrejseprocedurerne går hurtigere, og det er lettere at rejse rundt internt i EU[34].

God praksis:

Den hurtige vej til visum for AIESEC-praktikanter i Danmark

Den danske afdeling af den internationale studenterorgansiation AIESEC har indgået en aftale med det danske Udenrigsministerium om en hurtig procedure for udstedelse af visa til AIESEC-medlemmer fra lande uden for EU, som kommer til Danmark for at studere i en periode. Resultatet er, at behandlingstiden for visumansøgninger for AIESEC-medlemmer er

---

31 Midtvejsevaluering af Erasmus Mundus, CSES juni 2007: http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

32 Rådets direktiv 2004/114/EF af 13 december 2004 om betingelserne for tredjelandsstatsborgeres indrejse og ophold med henblik på studier, elevudveksling, ulønnet erhvervsuddannelse eller volontørtjeneste.

33 Rådets direktiv 2005/71/EF af 12. oktober 2005 om en særlig indrejseprocedure for tredjelandsstatsborgere med henblik på videnskabelig forskning (EUT L 289 af 3.11.2005, s. 15).

34 http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189.

blevet reduceret fra 2-3 måneder til 2-3 uger.

http://www.aiesec.org

Hvad mere bør der gøres for at fremme mobiliteten til og fra EU? Hvordan skal dette gøres?

Giv eksempler på god praksis.

1.7. Forberedelse af mobilitetsperioder og sikkerhed for kvalitet

De unge vil få mest ud af mobilitetsperioden, og de vil lettere lade sig overbevise om værdien af mobilitet, hvis mobilitetsopholdet er velforberedt og i det hele taget godt organiseret. Det er nødvendigt, at tilrettelæggerne af læringsmobilitet råder over redskaber, der kan hjælpe dem med at udvælge deltagerne. Udvælgelsen bør foregå på en retfærdig og gennemskuelig måde. Sende- og modtagerorganisationer skal samarbejde om at udvælge deltagere, der passer til modtagerorganisationen. Forberedelse af deltagerne, herunder undervisning i værtslandets sprog og kultur, bør være en del af denne fase. Et mobilitetsophold i udlandet bør så vidt muligt tilpasses den enkelte deltagers personlige læringsforløb, færdigheder og motivation og bør videreudvikle eller supplere disse aspekter. Det europæiske kvalitetscharter for mobilitet kan give retningslinjer om dette spørgsmål, i og med at det indeholder en liste over generelle principper, der bør tages hensyn til (se orientering i boksen nedenfor). Der findes også andre chartre for bestemte sektorer, f.eks. erhvervsuddannelse (Leonardo da Vinci-forpligtelsesaftalen om mobilitetskvalitet), forskning (det europæiske charter for forskere og adfærdskodeks[35]), videregående uddannelse (chartret for Erasmusstuderende[36]), frivilligt arbejde (det europæiske charter for frivilligt arbejde[37]) og iværksættere (Erasmusforpligtelsesaftalen for unge iværksættere[38]). Generelt bør der være en klar kvalitetsforpligtelse for både sende- og modtagerinstitutionen/organisationen.

Det tilrådes desuden at lade sende- og modtagerorganisationen og deltageren undertegne en uddannelsesaftale, hvori der tages hensyn til deltagerens kundskabs-, færdigheds- og sprogniveau. Aftalen bør beskrive målsætningerne og de forventede læringsresultater, samt hvorledes disse kan nås, gennemføres og anerkendes.

Til orientering: Det europæiske kvalitetscharter for mobilitet

Europa-Parlamentets og Rådets henstilling fra 2006 om tværnational mobilitet i Det Europæiske Fællesskab i uddannelsesøjemed giver en præcis beskrivelse af en række punkter, der er relevante for denne type mobilitet. Det europæiske kvalitetscharter for mobilitet, som udgør en integrerende del af henstillingen, indeholder en tjekliste over de vigtigste punkter, der bør tages i betragtning ved tilrettelæggelsen af mobilitetsophold, og kan tilpasses til de forskellige situationer, fra skoler til lærlingeophold osv. I særdeleshed beskrives behovet for en læringsplan, der skal aftales mellem alle de involverede parter (sendeinstitution, værtsinstitution, deltageren i mobilitetstiltaget).
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2006/l_394/l_39420061230da00050009.pdf

---

35 http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=0&l2=3.

36 http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html.

37 http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf.

38 Se bilaget til Erasmus for unge iværksætteres brugervejledning: http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf.

God praksis: Ap n' go

Ap n' go er et forum, hvor studerende og lærlinge kan søge om udlandsophold, og hvor virksomheder, der er interesseret i at tilbyde de unge en praktikplads, kan beskrive, hvilke krav de stiller. Webstedet gør det muligt at finde et match mellem ansøgninger og tilbud. Derudover findes der på webstedet vejledning og oplysninger til studerende/lærlinge og virksomheder samt onlineredskaber på forskellige sprog, og der er mulighed for, at studerende/lærlinge og virksomheder kan dele ud af deres erfaringer og give eksempler på god praksis.

www.ap-and-go.eu

Hvilke foranstaltninger kan der træffes for at sikre et kvalitativt godt mobilitetsophold?

Giv eksempler på god praksis.

1.8. Særlige vilkår for dårligt stillede grupper

Der er behov for nå ud til de grupper, der risikerer at blive udelukket fra mobilitetsmulighederne. Argumenterne for læringsmobilitet – modtræk mod globaliseringen, øget konkurrenceevne og stærkere social samhørighed – gælder i endnu højere grad dårligt stillede grupper, som er de mest udsatte. Alle foranstaltninger, der iværksættes med henblik på at øge mobiliteten, bør i særdeleshed tage sigte på at inddrage personer, der i forvejen har særlige problemer at slås med, f.eks. økonomisk eller socialt dårligt stillede grupper, personer med særlige behov og underprivilegerede indvandrergrupper. Programmet for livslang læring, programmet Aktive Unge og Erasmus Mundus-programmet yder særlig støtte til personer med særlige behov. Denne praksis bør udvides til andre programmer og mobilitetsaktioner, da nytteværdien af at udvikle ens personlighed er af særlig stor betydning for disse grupper.

God praksis: Spread the sign

Tegnsprog er et helt nødvendigt redskab for kommunikation mellem døve og svagthørende. Helt imod den gængse opfattelse er tegnsprog imidlertid ikke et universelt sprog, og det har været vanskeligt for døve studerende at rejse udenlands for at studere. "Spread the sign", en webbaseret tegnsprogsordbog, er det første opslagsværk, som illustrerer, hvordan man udtrykker bestemte ord eller udtryk på andre tegnsprog. Den er blevet udviklet for at hjælpe unge under erhvervsuddannelse under praktikophold i udlandet. Ordbogen indeholder aktuelt tegnsprog fra 11 lande.

www.spreadthesign.com

Hvad er de største vanskeligheder, dårligt stillede grupper støder på med hensyn til læringsmobilitet?

Giv praktiske eksempler på, hvordan sådanne vanskeligheder kan overvindes.

2. UDLANDSOPHOLDET OG OPFØLGNING

At sende unge mennesker til udlandet er kun den ene side af sagen. Der skal også være gjort passende forberedelser til at modtage dem. Mangelen på økonomisk overkommeligt logi, især

i de store byer, modtagefaciliteter (rådgivningskontorer, kantiner, sundhedstjenester osv.) er stadig et problem, og det kan blive endnu større, hvis forudsigelserne om et kraftigt stigende antal mobilitetsdeltagere holder stik.

2.1. Vejledning og integration

Værtsorganisationen (uddannelsesinstitution, ungdomsorganisation, virksomhed mv.) bør sørge for, at deltagerne har den fornødne støtte under opholdet, f.eks. ved at udpege en vejleder, der skal rådgive deltagerne og hjælpe dem med at integrere sig effektivt i værtsmiljøet samt løbende fungere som kontaktperson for deltagerne, når de har brug for det.

Kan De give konkrete eksempler på god praksis på dette område?

2.2. Anerkendelse og validering

Det er af afgørende betydning, at læringsperioder registreres, anerkendes og valideres på passende måde. Bolognaprocessen (videregående uddannelse), Københavnerprocessen (erhvervsuddannelse) og det europæiske forskningsrum har bidraget til at øge gennemsigtigheden og fremme anerkendelsen af eksamensbeviser og meritter i et uddannelsesmæssigt perspektiv, noget der stadig hører under medlemsstaternes nationale kompetence. Der er nu følgende europæiske instrumenter:

- det europæiske meritoverførsels- og meritakkumuleringssystem (ECTS) (videregående uddannelse)
- det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET) (vedtaget i 2009)
- den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF)
- en samlet fællesskabsramme for større gennemsigtighed i kvalifikationer og kompetencer (Europass) (beslutning nr. 2241/2004/EF), som omfatter Europassmobilitetsbeviset, et register over mobilitetserfaringer, Europasstillægget til eksamensbeviser for videregående uddannelse (udviklet af Unesco-Cepes, Europarådet og Europa-Kommissionen) samt Europasstillægget til erhvervsuddannelsesbeviser
- ungdomspasset for ungdomsudvekslinger og frivilligt arbejde
- det europæiske kvalitetscharter for mobilitet.

For videregående uddannelsers vedkommende findes også konventionen om anerkendelse af kvalifikationer inden for de videregående uddannelser i Europaregionen (Lissabonkonventionen om anerkendelse af videregående uddannelser), som blev udarbejdet af Europarådet og Unesco i 1997.

Det er i de fleste tilfælde de nationale myndigheder, der har ansvaret for, at disse instrumenter gennemføres korrekt. Med hensyn til anerkendelse kunne udviklingen gå hurtigere, hvis de eksisterende instrumenter blev anvendt til at indgå anerkendelsesaftaler på regionalt og sektorielt plan. Den igangværende proces, hvor fokus i undervisningen ændres i retning af

læringsresultater[39], vil sammen med de nye referencerammer for kvalifikationer gøre det lettere for skoler, højere læreanstalter, virksomheder, ungdomsorganisationer osv. at formulere aftaler om anerkendelse af mobilitetsperioder. Politikker, der tager sigte på at sikre anerkendelse, er mest udbredt inden for videregående uddannelse, men selv her er der fortsat problemer.

En velfungerende opfølgning af mobilitet kan dog indebære mere end formel anerkendelse. Det er ikke kun den formelle viden, en person har tilegnet sig, der bør registreres officielt, f.eks. i Europassmobilitetsbeviset, ungdomspasset eller Europasstillægget til eksamensbevis; i overensstemmelse med tanken om livslang læring bør også ikkeformel og uformel læring valideres[40].

Til orientering: Det europæiske meritoverførsels- og meritakkumuleringssystem (ECTS)

ECTS er et redskab, der sætter studerende i stand til at samle meritter for læring, de har tilegnet sig som led i videregående uddannelse. ECTS er et system, der er centreret omkring den lærende, og som tager sigte på at gøre læringsresultater og læringsprocesser mere gennemsigtige. Dets formål er at fremme planlægning, formidling, evaluering, anerkendelse og validering af kvalifikationer og læringsenheder såvel som studentermobilitet. ECTS anvendes i vid udstrækning i forbindelse med formel videregående uddannelse, og systemet kan også anvendes i forbindelse med andre livslange læringsaktiviteter. Det blev oprindeligt udviklet under Erasmusprogrammet og er nu et af de centrale redskaber inden for det europæiske område for videregående uddannelse (Bolognaprocessen).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

Er det Deres erfaring, at validering og anerkendelse af såvel formel som ikkeformel læring stadig er væsentlige hindringer for mobilitet?

Giv konkrete eksempler, og redegør for, hvad De mener der kan gøres for at forbedre situationen.

3. ET NYT PARTNERSKAB FOR MOBILITET

3.1. MOBILISERING AF AKTØRER OG RESSOURCER

Det er ikke muligt for en aktør alene i væsentlig grad at udvide mulighederne for unges mobilitet ud over de eksisterende programmer. At overvinde de bestående hindringer for

---

39 "Læringsresultater": en erklæring om, hvad en lærende ved, forstår og kan ved afslutningen af en læringsproces.

40 På EU-plan anvendes følgende definitioner: "Formel læring" formidles typisk af almene eller erhvervsfaglige uddannelsesinstitutioner. Der er strukturerede målsætninger for læringen, og der er afsat en bestemt tid og støtte til læringen. Den lærende har et bestemt sigte med læringsprocessen, som fører til udstedelse af et eksamensbevis. "Ikkeformel læring" tilbydes ikke af en uddannelsesinstitution og fører typisk ikke til udstedelse af et kvalifikationsbevis. Den lærende har dog et bestemt sigte med læringsprocessen, som har strukturerede målsætninger, og hvortil der er afsat tid og støtte. "Uformel læring" er et resultat af hverdagsaktiviteter med relation til arbejde, familie eller fritid. Læringen er ikke struktureret og fører normalt ikke til udstedelse af et kvalifikationsbevis. Som regel har den lærende ikke noget læringssigte med aktiviteten.

mobilitet kræver en samlet indsats fra alle sektorer, fra sprogundervisning til volontørtjenester. Der er behov for et nyt partnerskab, hvor offentlige myndigheder går sammen med partnere fra civilsamfundet og erhvervslivet. Erhvervssammenslutninger, ikkestatslige organisationer og ungdomsorganisationer kunne tilskyndes til at tage aktivt del i indsatsen for at fremme mobiliteten blandt unge. Mobilitet kan gøres til en integrerende del af alle relevante politikområder, fra uddannelse og kultur til forskning, virksomhedsetablering og innovation[41]. Civilsamfundsorganisationerne kunne opfordres til at indgå venskabsaftaler efter venskabsbymodellen og opstille rammer for dialog. Der findes eksisterende EU-programmer, der kunne bruges til at fremme sådanne initiativer. De europæiske regioner har potentialet til at kunne påtage sig en vigtig rolle i dette nye partnerskab for mobilitet. Mange er allerede centrale aktører, når det drejer sig om at støtte mobilitet, bl.a. med økonomisk støtte, modtagefaciliteter og rådgivning om juridiske problemer.

God praksis: Samarbejde mellem regioner

Regionerne Toscana, Catalonien og Västra Götaland har indgået bilaterale aftaler med hinanden for at fremme mobiliteten i forskellige sektorer, f.eks. i skoler, på lærlingeuddannelser, på post-ungdomsuddannelsesniveau, for unge kandidater og for iværksættere. Disse regioner har udarbejdet et kvalitetscharter for tværregional mobilitet for at sikre større gennemsigtighed for kvalitetsaspekter i planlægningen af mobilitetsstrømme.

http://www.mob-reg.eu

Skoler og højere læreanstalter kan i fællesskab udvikle foranstaltninger, der er med til at forberede de unge til mobilitet som studerende, f.eks. gennem sommerkurser i særlige fag for elever på de gymnasiale og erhvervsfaglige ungdomsuddannelser. På grundlag af Comenius Regio-initiativet[42] og mobilitetselementerne i programmet Aktive Unge kunne man tilstræbe et større samspil med aktører fra den ikkeformelle uddannelsessektor.

Til orientering: Comenius Regio-partnerskaber

Disse partnerskaber tilbyder finansiering til støtte for regionalt samarbejde om skoleuddannelse og udveksling af erfaringer og god praksis mellem regioner og kommuner i Europa. Sammen med skoler og andre relevante partnere fra deres region eller kommune opfordres regionale myndigheder, der beskæftiger sig med skoleuddannelse, til at indgå partnerskaber med andre regioner med henblik på samarbejde om et hvilket som helst emne af fælles interesse. Et eksempel på en aktivitet, der kunne få støtte under Comenius Regio-partnerskaberne, kunne være støtte til mobilitet mellem de to partnere og udvikling af bæredygtige mobilitetsordninger for elever. De første Comenius Regio-partnerskaber lanceres i efteråret 2009.

http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

---

41 På forskningsområdet er et partnerskab ved at blive etableret på grundlag af Rådets konklusioner af 26. september 2008 om bedre karrieremuligheder og øget mobilitet: et europæisk partnerskab for forskere: http://register.consilium.europa.eu/pdf/dk/08/st13/st13671.da08.pdf.

42 Comenius Regio-partnerskaberne – nye muligheder for regionalt samarbejde om skoleuddannelse, 3.11.2008, http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr.

Finansiering er en vigtig faktor, når det drejer sig om ungdomsmobilitet. Adgangen til finansiering er måske ikke den eneste – og måske ikke engang den vigtigste – hindring for mobilitet, men det fremgår med tydelighed, at for at alle grupper af unge kan få mulighed for at deltage i mobilitetsophold, er det nødvendigt at udvide adgangen til finansiering betydeligt og også ud over, hvad der er muligt under de eksisterende EU-mobilitetsprogrammer. Nogle regioner udnytter allerede de muligheder, Den Europæiske Socialfond frembyder, for at støtte mobilitet, især mobilitet i erhvervsuddannelsessammenhæng. Under Marie Curie-aktionerne er der blevet udviklet et ny finansieringsinstrument (Cofund) for at støtte eksisterende eller nyoprettede regionale, nationale eller internationale programmer i den hensigt at fremme den internationale mobilitet med henblik på uddannelse og karriereudvikling. Det er tænkeligt, at det i fremtiden vil blive muligt at støtte mobilitet over strukturfondene. Den Europæiske Investeringsbank støtter for øjeblikket et antal initiativer på nationalt og regionalt plan vedrørende långivning til studerende på videregående uddannelser. Det vil være muligt at bruge EIB's ressourcer til at udvide mængden af disponible midler til finansiering af mobilitetsaktiviteter. Alle disse forskellige kilder sætter EU i stand til at spille en central rolle i indsatsen for at fremme læringsmobilitet. Hvis ambitionen om at udvide mobilitetsmulighederne til en langt større gruppe skal opfyldes, vil det muligvis være nødvendigt at omstrukturere EU-fianansieringen og nyorientere de eksisterende instrumenter, så aktiviteterne bliver både mere synlige og mere effektive. EU-finansiering vil dog ikke være tilstrækkelig, og det er nødvendigt at finde et langt bredere finansieringsgrundlag. Det er nødvendigt, at såvel europæiske som nationale og regionale myndigheder samarbejder med uddannelsesinstitutioner, civilsamfundsorganisationer og lokale myndigheder med ansvar for mobilitetsspørgsmål med henblik på at kombinere de muligheder, de har, for at støtte mobilitet.

Hvordan sørger man for, at alle aktører og ressourcer på nationalt, regionalt og lokalt plan mobiliseres bedst muligt til fordel for unges mobilitet?

Kan De give eksempler på succesfulde territoriale partnerskaber?

Kan De give gode eksempler på og innovative idéer til finansiering af unges mobilitet?

3.2. Erhvervslivet bør inddrages mere aktivt

Erhvervslivet kan motiveres yderligere og bringes til at engagere sig mere i forhold vedrørende unges mobilitet. Erhvervslivet bør tilskyndes til at tilbyde praktikophold, forskningsprogrammer og samarbejdsprojekter inden for alle fag og sektorer, der giver unge mulighed for at arbejde sammen med eller i en virksomhed, enten alene eller i grupper på tværs af faggrænserne. Det er nødvendigt at overbevise erhvervslivet om værdien af læringsmobilitet, så de er villige til at påtage sig det ekstra arbejde, det indebærer at tilbyde flere praktikpladser til unge mennesker. Erhvervslivet har også mulighed for at bidrage til finansieringen af ungdomsmobilitet i samarbejde med europæiske, nationale og regionale myndigheder[43].

Unge iværksætteres mobilitet er med til at gøre de europæiske virksomheder mere internationale og styrke deres konkurrenceevne. Det Europæiske Institut for Innovation og

[43] Se også Kommissionens meddelelse "Et nyt partnerskab til modernisering af universiteterne: EU-forummet for dialogen mellem universiteterne og erhvervslivet" (KOM(2009) 158 endelig).

Teknologi vil, når det er fuldt operationelt, kunne fremvise eksempler på øget mobilitet blandt studerende, akademikere og forskere inden for dets forskellige aktivitetsområder[44].

Til orientering: Marie Curie-aktioner

Marie Curie-aktioner tilbyder en bred vifte af muligheder for geografisk og tværsektoriel mobilitet for forskere. Således giver f.eks. grunduddannelsesnetværkene nye forskere mulighed for at forbedre deres forskningsfærdigheder, indgå i etablerede forskerteam og forbedre deres karrieremuligheder. Netværkene rekrutterer og ansætter forskere, tilbyder specialiserede undervisningsmoduler og sørger for kontakt til den private sektor. Et andet eksempel er Marie Curie-aktionen IAPP (partnerskaber og forbindelser mellem erhvervslivet og den akademiske verden), der er åben for højere læreanstalter og selskaber af enhver art og størrelse, når blot de har fokus på fælles forskningsprojekter. IAPP har til formål at fremme udvekslinger mellem kommercielle og ikkekommercielle sektorer gennem udstationering af personale.

http://ec.europa.eu/mariecurieactions/.

God praksis: Go for Europa

Dette fællesinitiativ for handelskamre og håndværkssammenslutninger samt metal- og elindustrierne i Baden-Württemberg/Tyskland har til formål at støtte praktikophold for lærlinge i udlandet og internationalisere uddannelsen af lærlinge, så de er bedre rustet til det europæiske arbejdsmarked.

http://www.goforeurope.de/home.html

Hvordan motiverer vi erhvervslivet til at engagere sig stærkere i forhold vedrørende unges mobilitet? Giv eksempler på god praksis.

3.3. Virtuelt netværkssamarbejde og eTwinning

Virtuel mobilitet, altså anvendelse af internettet og andre elektroniske informations- og kommunikationsmidler, er ofte katalysator for ønsket om en fysisk mobilitetserfaring. Det er ingen erstatning for fysisk mobilitet, men giver dog de unge mulighed for at forberede et udlandsophold og kan berede vejen for et fremtidigt fysisk mobilitetsinitiativ ved at gøre det nemmere at knytte venskaber, skabe kontakter, indgå i sociale netværk osv. Ikt giver også mulighed for at holde kontakten til værtslandet ved lige, når mobilitetsperioden er ovre. For lærende, der af forskellige årsager ikke kan eller ikke er villige til at rejse udenlands, kan ikt give adgang til en international dimension. I den sammenhæng kan ikt bruges til e-partnerskaber og virtuelle fora for lærere, formidlere, interesserede personer, interaktive foreninger, open source-initiativer osv. Virtuel mobilitet kan også være en egnet og praktisk form for mobilitet for helt unge elever, der ikke har mulighed for at rejse udenlands. E-partnerskaber kan give mobilitetsinitiativer et kvalitativt løft (f.eks. ved bedre forberedelse) og gøre forløbet mere udbytterigt.

Til orientering: Comenius eTwinning

Inden for Comeniusprogrammet udvikles eTwinning til at generalisere brugen af

[44] http://eit.europa.eu.

informations- og kommunikationsteknologi for at fremme samarbejdsbaseret læring, den europæiske dimension, ressourcedeling, udveksling af erfaringer med praksis og brug af ikt i undervisningen i skoler over hele EU. Under eTwinning indgår skoler et internetpartnerskab med en anden skole et andet sted i Europa. Det vigtigste resultat af eTwinningprogrammet er de fælles pædagogiske projekter, som de deltagende skoler udvikler ved hjælp af de redskaber og internetrum, der stilles til rådighed for dem via den europæiske eTwinningportal. eTwinnings særkende er, at det i stedet for at finansiere enkeltprojekter tilbyder støtte, tjenester, idéer og anerkendelse med henblik på at fremme samarbejde mellem skoler. Mere end 50 000 skoler over hele Europa er involveret i eTwinning.

http://www.etwinning.net/da/pub/index.htm

God praksis: Virtuel campus for digitale studerende

Dette europæiske netværk af udbydere af åben uddannelse eller fjernundervisning er i gang med at opbygge en virtuel campus for "digitale studerende", der har til formål at tilvejebringe åbne uddannelsesressourcer og –værktøjer og sikre, at de forskellige e-læringsmiljøer, der anvendes i partneruniversiteterne, går i spænd sammen.

www.vicadis.net

Hvordan udnytter vi ikt bedst muligt, så der skabes værdifulde virtuelle mobilitetsmuligheder, der kan øge værdien af den fysiske mobilitet?

Kan eTwinningtilgangen anvendes i andre læringssektorer, f.eks. i volontørtjenester eller inden for erhvervsuddannelse?

3.4. "Inspiratorerne" bør inddrages

Som kort nævnt under punkt 1.2 kan en entusiastisk lærer eller ungdomsarbejder, som selv har deltaget i et mobilitetsophold, være en stor motivationskilde for unge og inspirere dem til at tage på et mobilitetsophold i udlandet. Sådanne personer har de unges tillid og kan forklare dem fordelene ved mobilitetsophold og således fungere som ambassadører for ungdomsmobilitet.

At være mobil selv og hjælpe de unge på vej kræver dog i de fleste tilfælde et stort personligt engagement fra lærernes og ungdomsarbejdernes side. Lærere på skoler og højere læreanstalter og på erhvervsuddannelser bør tilskyndes til at tilbringe mobilitetsperioder i udlandet, og mobilitetsopholdene bør anerkendes som et integrerende led i deres karriereudvikling. Det samme bør gælde for ungdomsarbejdere i ungdomsorganisationer.

På samme måde bør den tid og energi, lærere og ungdomsarbejdere investerer i at hjælpe de unge med at forberede deres udlandsophold, anerkendes i deres jobbeskrivelse og arbejdsprogram. Alt for ofte er mobilitet et resultat af læreres eller ungdomsarbejderes personlige engagement. De bruger deres fritid og private ressourcer på at gøre mobiliteten mulig for de unge. Denne gruppe har brug for incitamenter og anerkendelse af den værdifulde indsats, de yder.

Dette kunne omfatte mobilitetsmuligheder for lærere på alle områder, hvor der tilstræbes mobilitet, f.eks. i form af gensidige lærerudvekslingsordninger. Der kunne lægges særlig vægt på uddannelse af undervisere inden for områder af strategisk betydning[45].

Sproglærere er en særlig vigtig gruppe inspiratorer. Det forekommer indlysende, at sproglærere har tilbragt nogen tid i det land, hvis sprog de underviser i, men det er langt fra reglen alle steder i Europa. På samme måde bør sproglærere også have mulighed for at undervise i deres modersmål i udlandet.

En anden gruppe personer, der kunne være af interesse i denne sammenhæng, er dem, der selv har været mobile, f.eks. tidligere studerende ved de højere læreanstalter og forskellige netværk af elever, studerende og tidligere volontører.

God praksis:

Marie Curie Fellows Association

Marie Curie Fellows Association (MCFA) er en sammenslutning af unge videnskabsmænd og –kvinder, som af Det Europæiske Fællesskab er blevet tildelt et forskerstipendium med henblik på uddannelse i udlandet. Den er et informations- og diskussionsforum for unge europæiske forskere.

http://mcfa.eu

Erasmus Student Network

Erasmus Student Network (ESN) er en international nonprofitorganisation for studerende. Dens formål er at fremme mobiliteten blandt studerende på de videregående uddannelser efter princippet "studerende hjælper studerende". Netværket leverer tjenester og information til 150 000 studerende.

www.esn.org

Erasmus Mundus-alumneforening

Erasmus Mundus Students and Alumni Association (EMA) har til formål at fremme Erasmus Mundus som et fremtrædende europæisk program inden for international uddannelse og udgør samtidig et forum, hvor nuværende og tidligere Erasmusstuderende kan netværke, kommunikere og samarbejde. Erasmus Mundus-alumner har i kraft af deres førstehåndskendskab til de studerendes behov, de eksisterende problemer og sprogaspektet vist sig at være de bedste ambassadører i indsatsen for at fremme Erasmus Mundus-programmet i deres hjemlande.

www.em-a.eu

Bør der gives særlig støtte til mobilitetsmuligheder for inspiratorer (lærere og ungdomsarbejdere), og bør inspiratorerne indtage en særlig fremtrædende plads i europæisk programmer?

---

45 Nye kvalifikationer til nye job - Om at foregribe og matche kvalifikationsbehovet på arbejdsmarkedet (SEK(2008) 3058), http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_da.pdf.

Hvad ser De som de største hindringer for, at lærere og ungdomsarbejdere engagerer sig stærkere i indsatsen for at fremme mobilitet?

3.5. Mobilitetsmålgrupper

På mødet i Rådet (uddannelse) i november 2008 gav ministrene udtryk for bred opbakning til en ny indsats for at fremme mobilitet. Der bør nu fokuseres på at orientere denne brede opbakning hen imod mere præcise mål. Opstilling af konkrete mål på bestemte områder kan være et effektivt middel til at tilskynde medlemsstater, regionale myndigheder, institutioner og organisationer til at målrette deres strategi. Der er allerede blevet opstillet mål på uddannelsesområdet som led i Lissabonstrategien, men indtil videre omfatter de ikke mobilitet. De eksisterende mål har vist sig effektive redskaber inden for den åbne koordinationsmetode, navnlig i forhold til at motivere interessenter til at arbejde hen imod nye mål. For nærværende drøftes der specifikke mobilitetsmål som led i den fornyede uddannelsesstrategi. Et betydeligt gennembrud skete i april 2009, da der blev vedtaget et mobilitetsmål inden for videregående uddannelse som led i Bolognaprocessen. Ifølge dette mål skal mindst 20 % af alle kandidater fra videregående uddannelser i Europa i 2020 have fulgt et uddannelsesprogram i udlandet (se fodnote 10). I tillæg hertil opfordrede Rådet i maj 2009 Kommissionen til at undersøge mulighederne for at udvide dette mål til også at gælde erhvervsuddannelse og læreres mobilitet[46].

Ved siden af de europæiske og nationale mål kunne det måske være nyttigt også for regioner, højere læreanstalter, skoler, virksomheder og foreninger at sætte sig strategiske mål i overensstemmelse med deres egne uddannelsesstrategier. Målene er i sig selv en motivationsfaktor, og når man når målene, har man en følelse af at have part i virkeliggørelsen af et fælles mål.

God praksis: mobilitetsmål i videregående uddannelse på nationalt plan og på organisationsplan

I en nys udkommet strategi for internationalisering af højere læreanstalter i Finland 2009-2015 opstilles der mobilitetsmål for 2015. Målet er, at mobiliteten blandt studerende og praktikanter skal op på 6 % på universiteterne (2007: 3,8 %) og 8 % på de polytekniske læreanstalter (2007: 6,1 %).

Den østrigske regering har sat som mål, at 50 % af alle kandidater i 2020 skal have gennemført et mobilitetsophold, som er relevant for deres studier.

Det er ikke kun på regeringsplan, at der er opstillet mål: Den tyske tjeneste for udveksling af akademikere, DAAD, opfordrer også til, at 50 % af alle kandidater på mellemlangt sigt skal have gennemført et mobilitetsophold.

Mener De, at man kan bruge opstilling af mål som et effektivt middel i fastlæggelsen af en mobiliseringsstrategi, og i givet fald på hvilket niveau (europæisk, nationalt, institutionelt, sektorielt osv.)?

Giv eksempler på god praksis.

---

46 Rådets konklusioner om en strategiramme for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet: http://register.consilium.europa.eu/pdf/dk/09/st09/st09845.da09.pdf.

KONKLUSIONER:

Denne grønbog fremlæges i den hensigt at rejse en lang række spørgsmål i forbindelse med unge europæeres læringsmobilitet inden for alle fag og i alle sammenhænge.

Europa-Kommissionen opfordrer nu alle interessenter, fra regeringer til privatpersoner, til at støtte dens indsats for at sikre, at det bliver reglen snarere end undtagelsen, at unge gennemfører et mobilitetsophold. Det bliver en stor udfordring at virkeliggøre dette mål i det nuværende økonomiske klima, men mobilitet er et helt central element i den overordnede strategi for at udstyre Europa med de kompetencer, der er brug for i fremtiden.

Grønbogen fremhæver en række områder, hvor der er behov for yderligere tiltag. Mange af disse tiltag indebærer foranstaltninger på nationalt, regionalt og institutionelt plan og forudsætter et aktivt medspil fra civilsamfundet, erhvervslivet og andre interesserede parter.

Der fremsættes forslag til, hvilke foranstaltninger der eventuelt kunne iværksættes på forskellige niveauer. Forslagene er ikke udtømmende, men er ment som en opfordring til at komme med input. Alle interesserede parter er velkomne til at deltage i debatten og fremsætte deres syn på, hvad der skal gøres i fremtiden. Kommissionen vil nøje gennemgå de bidrag, den modtager som led i høringen, og fremsætte et forslag til praktisk opfølgning.

HVORDAN DELTAGER MAN I DEBATTEN

Høringssvar til grønbogen indsamles på to niveauer.

For det første opfordrer Kommissionen interessenterne til at besvare de åbne spørgsmål, der stilles i grønbogen, og fremsætte supplerende synspunkter og forslag på god praksis.

Alle personoplysninger forbliver anonyme. Hvis De svarer på vegne af en organisation, bedes De oplyse navnet på den organisation, De repræsenterer, og hvilken type organisation der er tale om. Erhvervsorganisationer opfordres til at tilmelde sig Kommissionens register over interesserepræsentanter (http://ec.europa.eu/transparency/regrin).

De kan sende Deres bidrag pr. e-mail til:
EAC-GREEN-PAPER-MOBILITY@ec.europa.eu.

eller pr. post til:

EAC GREEN PAPER MOBILITY

DG EAC/B3

MADO 11/14

European Commission

B-1049 Bruxelles.

For det andet har vi lagt et online multiple-choice-spørgeskema, der er særligt beregnet på et bredere publikum, på følgende websted:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/index_da.html.

Den offentlige høring slutter i begge tilfælde den **15. december 2009**.